

W logistyce klasyfikacja zapasów opiera się na odpowiedzi na trzy podstawowe pytania:

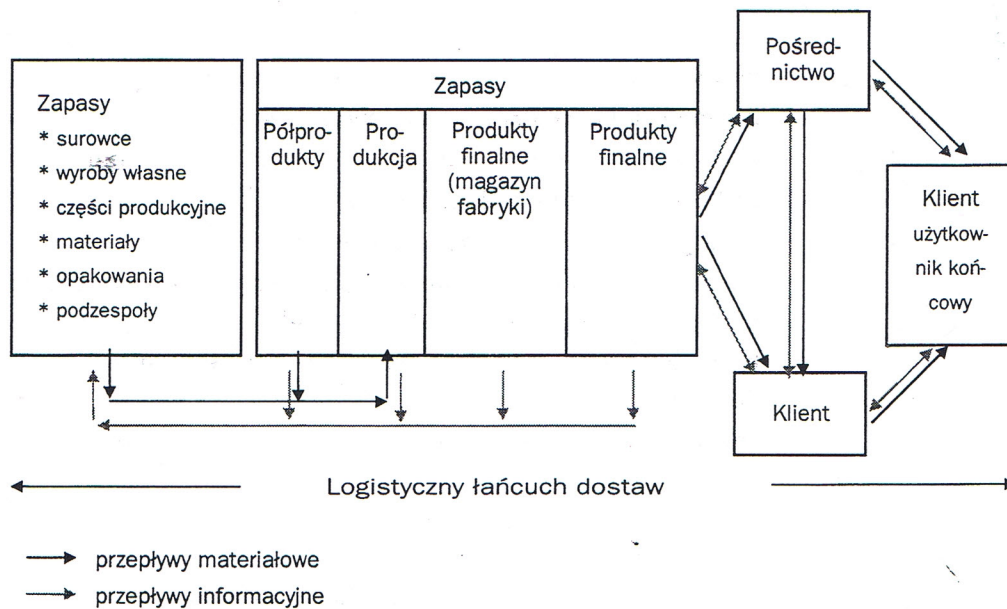
1. Gdzie powstają zapasy w przedsiębiorstwie?
2. Jakie są powody tworzenia tych zapasów?
3. Jak szybko zapasy rotują w przedsiębiorstwie?

Podejście takie jest ze wszech miar uzasadnione ideą logistyki, która wymusza takie zarządzanie, aby zapewnić odbiorcy to, czego żąda, np. produkcja, a przy tym zachować najniższy z możliwych koszt takiego zaopatrywania. Zadawanie więc sobie powyższych pytań jest w pełni uzasadnione, ponieważ znajomość tego, gdzie zapasy powstają, jaka jest tego przyczyna oraz jak szybko następuje ich wydawanie do zużycia są podstawowymi informacjami, jakie muszą być znane służbom zaopatrzenia w przedsiębiorstwie.

Zapasy według miejsc powstawania można podzielić na zapasy:

- surowców i materiałów do produkcji,
- produkcji w toku,
- wyrobów gotowych,
- części zamiennych i materiałów pomocniczych.

Jest to doskonale widoczne na schemacie przepływów materiałowych, który prezentowaliśmy przy omawianiu zarządzania przepływem materiałów. Schemat ten w trochę zmienionej postaci przytaczamy poniżej, z zaznaczeniem miejsc, gdzie powstają zapasy i czego one dotyczą.

Rys. 5. Miejsca powstawania zapasów w przedsiębiorstwie.

✓ Drugim podziałem zapasów, obecnie najczęściej stosowanym w przedsiębiorstwach, jest podział według powodów tworzenia, w którym wyróżniamy:

- zapas bieżący,
- zapas bezpieczeństwa, zwany także zapasem minimalnym,
- zapas sezonowy,
- zapas spekulacyjny.

Większość z tych zapasów została już przedstawiona. Bliższego wyjaśnienia wymaga zapas spekulacyjny.

Zapas spekulacyjny to zapas nadmierny, celowo utworzony z wyprzedzeniem ze względów finansowych lub zaopatrzeniowych, np. przy spodziewanej podwyżce cen na rynku, możliwości uzyskania znacznych rabatów przy zakupie większej partii materiałów itp.

(ospekulacyjny)

✓ Kolejnym podziałem zapasów, bardzo istotnym ze względów finansowych, jest podział według szybkości obrotu, gdzie można wyróżnić:

rotujące

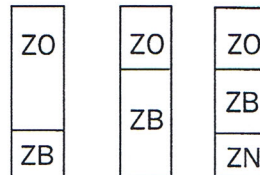
- **zapas szybko rotujący**, czyli taki, którego czas przepływu mierzony od chwili dostawy do momentu zużycia zapasu jest bardzo krótki,
- **zapas wolno rotujący**, czyli taki którego czas przepływu przez przedsiębiorstwo jest stosunkowo długi,
- **zapas niewykazujący ruchu**, czyli zapas zbędny i nadmierny.

Niezależnie od miejsca i przyczyn utrzymywania zapasu, każdy zapas składa się z podstawowych elementów, wśród których należy wyróżnić:

- zapas obrotowy (rotujący),
- zapas nierotujący, w tym zapas zabezpieczający i zapas nadmierny.

Różne warianty udziału poszczególnych części zapasu w zapasie całkowitym prezentuje poniższy rysunek (rys.6.)

Zapas całkowity

Rys. 6. Struktura zapasów.

Udział poszczególnych elementów składowych w całej strukturze zapasów może być różny, w zależności od wielu czynników zależnych oraz niezależnych od przedsiębiorstwa.

Do najważniejszych problemów decyzyjnych podejmowanych w przedsiębiorstwie w zakresie zarządzania zapasami należą:

- wybór pozycji, w których zapasy powinny być utrzymywane,
- określanie wielkości zamawianych partii,
- określanie czasu składania zamówień,
- określenie systemu kontroli zapasów.

W tej sferze należy określić główne parametry zapasów, czyli ich wielkość, w jakich zostaną zgromadzone oraz produkty (materiały), jakie obejmą.

PODSUMOWANIE

- 17.1. **Zapas** to zgromadzona celowo w odpowiednim czasie i miejscu określona ilość danego dobra dla zachowania ciągłości procesów przetwarzania i dystrybucji.
 - 17.2. Zapas jest skutkiem braku możliwości zsynchronizowania strumieni dopływu i odpływu materiałów w przedsiębiorstwie.
 - 17.3. Zapasy występują w każdym systemie logistycznym i wymagają właściwych metod planowania, gromadzenia, zarządzania oraz kontroli dla osiągnięcia odpowiedniego poziomu obsługi i przy minimalnych kosztach.
 - 17.4. Głównym powodem tworzenia zapasów jest konieczność wyrównywania różnych intensywności strumieni przepływów materiałów w przedsiębiorstwie.
 - 17.5. Gromadzenie zapasów i ich wielkość wynika z niepewności co do rzeczywistego popytu, niepewności co do rzeczywistej wielkości, jakości i terminowości dostaw, sezonowej dostępności dóbr, konieczności zapewnienia pożądanego poziomu obsługi klienta, przewidywanych trudności w dostępie lub oczekiwanego wzrostu cen, możliwości uzyskania niższej ceny przy zakupie większej partii, technicznych i organizacyjnych warunków dostaw.
 - 17.6. Gromadzenie i utrzymywanie zapasu stanowi wartość tak długo, jak długo wielkość zapasu jest uzasadniona wymaganiami poziomu obsługi klienta (w szerokim rozumieniu, a więc każdego odbiorcy pobierającego materiał lub towar bezpośrednio z zapasu). Utrzymywanie zapasu nadmiernego, a więc przewyższającego potrzeby odbiorcy stanowi jedynie koszt.
 - 17.7. Zapasy można podzielić z ekonomicznego punktu widzenia na prawidłowe i nieprawidłowe, a także według miejsc ich powstawania, powodów tworzenia oraz szybkości obrotu w przedsiębiorstwie.
-